

Compact Moldova

SPRE O CREȘTERE ECONOMICĂ DURABILĂ

Fondul Provocările Mileniului
Moldova

Buletin informativ lunar, nr. 1, Decembrie 2010

Un început de bun augur

*"Programul
COMPACT își
propune să
contribuie la
reducerea
sărăciei în
Republica
Moldova prin
creșterea
economică"*

Echipa Fondului Provocările Mileniului Moldova vă salută la prima ediție a Buletinului informativ „Compact Moldova”.

În curînd vom marca un an din momentul semnării Acordului Compact de către Guvernul Republicii Moldova și Corporația Provocările Mileniului în numele Guvernului Statelor Unite ale Americii. A fost un moment istoric pentru Moldova și o oportunitate unică să demarăm reforme și schimbări cu impact asupra cetățenilor și a unor importante sectoare ale economiei naționale. Programul Compact, prevăzut

pentru perioada 2010-2015, este unul dintre cele mai mari programe de asistență nerambursabilă de care a beneficiat Moldova și are ca scop creșterea veniturilor populației prin dezvoltarea infrastructurii drumurilor, renovarea sistemelor centralizate de irigare și stimularea trecerii la o agricultură de performanță. La elaborarea Programului am asigurat implicare largă și activă a societății, intenționăm să păstrăm această abordare și în procesul implementării Programului.

De altfel, Moldova este printre puținele state care beneficiază de Programul Compact. Și sîntem mîndri că țara noastră este privită de SUA ca o țară model cu perspective largi, fapt confirmat și de Daniel Yohannes, Președintele Corporației Provocările Mileniului, în cadrul vizitei sale în Moldova din octombrie a anului curent.

Dar pe cît de valoros este Programul Compact pentru Republica Moldova, pe atît de consistente sînt angajamentele asumate. Compactul a intrat în vigoare în septembrie 2010, iar Moldova a trecut cu brio primul examen asigurînd demararea acestui Program. A fost elaborat și aprobat cadrul legislativ și normativ necesar implementării Compact, a fost creată instituția publică Fondul Provocările Mileniului Moldova (FPM Moldova) și organele de conducere ale acestora, a început contractarea companiilor care vor implementa activitățile preconizate în cadrul Programului.

Fiind în prag de An Nou, permiteți-mi, din partea echipei Fondului Provocările Mileniului Moldova, să vă urez un an plin de realizări frumoase, forță și succese pentru a face față tuturor provocărilor ce ne așteaptă.

Valentina BADRAJAN
Director executiv FPM Moldova

A finalizat prima etapă de proiectare a porțiunii de drum ce va fi reparată în cadrul Programului Compact

Primele schițe ale proiectului de reabilitare a porțiunii de 93 de kilometri a drumului Sărăteni-Soroca, ce va fi reparat în cadrul Programului Compact implementat de Fondul Provocările Mileniului Moldova, au fost prezentate de către consorțiul companiilor americane Nathan și URS și compania locală UniversInj în cadrul unui atelier de lucru, desfășurat pe 14 decembrie curent.

La ședință au participat reprezentanți ai Ministerului Transporturilor și Infrastructurii Drumurilor, Administrației de Stat a Drumurilor, altor autorități publice centrale și locale vizate de reabilitarea drumului respectiv.

Valeriu Severin, reprezentantul companiei UniversInj, a precizat că pînă în prezent au fost efectuate 30 la sută din lucrările de proiectare preconizate, care constau din lucrări topografice și elaborarea

modelului digital al traseului ce va fi reabilitat.

Potrivit proiectanților, porțiunea de 93 de kilometri preconizată pentru reabilitare reprezintă un traseu dificil care nu asigură securitate traficului rutier. Iată de ce, proiectul va include construcția unor benzi suplimentare, redefinirea curbilor și intersecțiilor, crearea trotuarelor pietonale, altor lucrări care vor spori securitatea traficului rutier pe acest traseu.

Boris Gherasim, viceministrul transporturilor și infrastructurii drumurilor, a

solicitat companiei de proiectare elaborarea unui proiect conform standardelor internaționale, pentru a asigura securitatea traficului rutier, mai ales că traseul respectiv este unul de importanță internațională.

Lucrările de proiectare a reabilitării celor 93 de kilometri de drum Sărăteni-Soroca urmează să fie finalizate în iulie 2011, astfel încît lucrările de reparație a acestui traseu să demareze în 2012.

Porțiunea de 93 de kilometri va fi reabilitată pînă la finele anului 2014 în cadrul Programului Compact al Corporației Provocările Mileniului.

Reforma sectorului de irigare va demara o dată cu noul an

Interviu realizat cu Sergiu Iuncu, director, proiectul Tranziția la agricultura performantă

- De ce Programul Compact s-a axat pe tranziția la agricultură performantă?

- Decizia de a include domeniul agricol în prioritățile programului Compact are mai multe explicații. În primul rând, agricultura este un sector extrem de important în structura economiei Republicii Moldova. În plus o bună parte din populația țării, în special din mediul rural, este implicată în activitatea agricolă. În pofida ponderii importante în totalul forței de muncă a țării, rezultatele activităților agricole sunt modeste. Acest lucru se întâmplă din cauza derulării lente a reformelor în acest sector și a fluxului redus de investiții.

Deși anterior, Republica Moldova era recunoscută drept un important exportator de produse agricole de valoare înaltă în țările fostei Uniuni Sovietice, astăzi nu se mai exportată produse proaspete în cantitățile de altă dată pe piețele tradiționale din CSI, nemaivorbind de piețele europene. Sistemele centralizate de irigare și sistemul frigorific ce asigură continuitatea lanțului valoric, construite în perioada sovietică nu mai sunt funcționale. În rezultat, agricultura Republicii Moldova suferă din cauza productivității scăzute, contribuind la ratele înalte ale sărăciei rurale, chiar dacă avem soluri fertile, sezonul relativ lung de vegetație și apropierea atât de Uniunea Europeană, cât și de piețele fostei Uniuni Sovietice.

Pornind de la constrângerile pe care la întâmpină producătorii agricoli moldoveni cum sînt: lipsa unui sistem fiabil de alimentare cu apă, lipsa de finanțare, lipsa accesului la piețe și tehnologii și lipsa de know-how, Programul Compact prin intermediul proiectului Tranziția la agricultura performantă va încerca să le minimizeze sau chiar să le înlăture.

Obiectivele proiectului Tranziția la agricultura performantă corespund perfect scopului

Programului, deoarece acestea urmăresc: (i) sporirea veniturilor în mediul rural prin stimularea tranziției la sectoarele agricole cu folosirea tehnologiilor de cultivare performante prin irigare și (ii) catalizarea viitoarelor investiții în agricultura performantă prin dezvoltarea unui model de succes și durabil de utilizare a sistemului centralizat de irigare și al managementului resurselor de apă, precum și a unui mediu instituțional și de politici

favorabil pentru agricultura irigată.

- Care sînt activitățile majore în cadrul proiectului tranziția la agricultura performantă?

- Proiectul Tranziția la agricultura performantă are o abordare sistemică și include cîteva activități majore.

În primul rând, în cadrul **activității de reabilitare a sistemelor centralizate de irigare** se preconizează reabilitarea a 11 sisteme centralizate de irigare, dintre care 6 sisteme din bazinul hidrografic Nistru și 5 din bazinul hidrografic Prut. Acestea sunt sistemele Blindești, Cahul, Chircani-Zîrnești, Coșnița, Criuleni, Grozești, Jora de Jos, Leova, Lopatna, Puhăceni și Roșcani. Sistemele selectate în cadrul proiectului sînt cele mai eficiente sub aspectul ratei rentabilității economice din toate sistemele centralizate de irigare propuse spre reabilitare și vor permite deservirea a peste 15 mii ha de terenuri agricole situate în peste 30 de localități.

Urmează **activitatea de reformare a sectorului de irigare** axată pe transferul legal al managementului și operării sistemelor de irigare reabilite de la autoritățile publice la Asociațiile Utilizatorilor de Apă, pe crearea unui sistem modern de drepturi de utilizare a apei, și asigurarea cadrului juridic și instituțional necesar

pentru investiții private și/sau din partea donatorilor în sectorul de irigare.

Activitatea **accesul la finanțare în agricultură**, prevede acordarea finanțării pe termen lung și asistență tehnică pentru a sprijini investițiile în agricultura performantă. În acest scop va fi lansată o linie de creditare în valoare de circa 12 milioane dolari SUA pentru producătorii agricoli care vor să investească în infrastructura post-recoltare.

Și nu în ultimul rând, este **activitatea privind creșterea vânzărilor în agricultura performantă** care va oferi asistență producătorilor și antreprenorilor agricoli să acceseze piețele de produse de valoare înaltă, sprijinind tranziția la agricultura performantă la nivel de producere și post-recoltare.

- Cine va beneficia de rezultatele acestor activități?

- Spectrul beneficiarilor proiectului Tranziția la agricultura performantă este destul de larg. Este vorba de gospodăriile cu proprietari sau acționari ai întreprinderilor agricole, fermierii sau proprietarii de terenuri, producătorii și intermediarii care investesc și activează în sectorul agricol de valoare înaltă și muncitorii angajați în cadrul gospodăriilor agricole din zonele în care vor fi reabilitate sistemele de irigare, precum și producătorii și afacerile agricole din afara sistemelor vizate pentru reabilitare, dar care practică deja agricultură performantă.

- La ce etapă se află procesul de implementare a proiectului?

- Am avansat extrem în activitățile organizatorice și în curând vom demara activitățile propriu-zise în teren.

Compania olandeză Euroconsult Mott MacDonald, în asociere cu alte trei companii internaționale din SUA și Belgia, precum și două organizații locale Agenția Națională pentru Dezvoltare Rurală (ACSA) și Bios, a fost selectată și contractată pentru implementarea Activității de reformare a sectorului de irigare. Euroconsult Mott MacDonald este o companie de consultanță care a activat în peste 50 de țări din Europa Centrală și de Est, Asia, Africa și are experiență în dezvoltarea sectorului de irigare și managementul bazinelor hidrografice în așa țări ca

Azerbaidjan, Armenia, Ucraina și Egipt. Compania și-a mobilizat deja echipa iar în luna ianuarie, după sărbătorile de iarnă, va lansa activitățile planificate.

Tot acum, sîntem în perioada de concurs pentru selectarea companiei, care în calitate de manager pentru implementarea proiectelor va coordona implementarea Activității de reformare a sectorului de irigare și Activității de reabilitare a sistemelor centralizate de irigare în cadrul Programului Compact.

De asemenea, Fondul Provocările Mileniului definitivează caietul de sarcini pentru selectarea companiilor care vor executa proiectarea sistemelor de irigare.

Aspectele de mediu, sociale și de gen prezente în proiectele Compact

Dezvoltarea durabilă este imposibilă fără dezvoltarea infrastructurii. Pe de altă parte dezvoltarea infrastructurii deseori poate afecta mediul înconjurător și starea socio-economică a regiunii unde se implementează proiecte de reabilitare sau dezvoltare a infrastructurii.

Programul Compact în Moldova va acorda o atenție deosebită aspectelor de mediu, sociale și de gen pe parcursul implementării.

Protecția mediului

Din punct de vedere al protecției mediului, scopul este de a asigura securitatea mediului

înconjurător prin implementarea unui set de tehnici și măsuri organizaționale pentru a diminua impactul asupra mediului ca rezultat al intervențiilor în mediu bio-fizic. De aceea, pe durata Programului, toate activitățile ce țin de reabilitarea drumului M2 și a Sistemelor Centralizate de Irigare vor fi în strictă conformitate cu cerințele de protecție a mediului înconjurător. Pentru fiecare proiect sînt elaborate Planuri de Management de Mediu și Social cu măsuri de eliminare și atenuare a impacturilor potențiale la etapele de construcție și darea în exploatare a drumului M2 și a Sistemelor Centralizate de Irigare.

Aspectele sociale și de gen

Programul Compact are propria abordare și presupune integrarea dimensiunii de gen și aspectelor sociale în implementarea proiectelor prin asigurarea unei participări eficiente a femeilor, bărbaților, tinerilor, grupurilor

vulnerabile și celor insuficient reprezentate, astfel ca acestea să beneficieze în măsură deplină de beneficiile activităților Programului.

Așa de exemplu, beneficiile principale, care survin, din Proiectul Tranziția la Agricultură Performantă țin de creșterea veniturilor ca efect al trecerii la o agricultură cu valoare înaltă datorită irigației. Se așteaptă că acest fapt va avea un efect pozitiv și asupra fenomenului migrației, reducerii traficului de ființe umane și folosirii muncii copiilor. În procesul de creare a Asociațiilor Utilizatorilor de Apă va fi abordat aspectul ce ține de sporirea rolului femeilor în procesul decizional, asigurînd ca circa 20% din membrii Consiliului de conducere a Asociațiilor să fie femei.

Proiectul Reabilitarea Drumurilor va înlesni accesul mai rapid la diverse servicii pentru femei, precum ar fi accesul la clinici și servicii medicale, instituții de educație, etc. Femeile și tinerii, care au vîrsta legală de angajare, vor avea mai multe oportunități de muncă și generare de venituri.

Lucrările de reconstrucție și reabilitare a drumului M2 și a Sistemelor Centralizate de Irigare în unele cazuri specifice ar putea duce la afectarea temporară a

unor persoane din zonele desfășurării lucrărilor. În cadrul ambelor proiecte vor fi

elaborate și implementate planuri de acțiuni de strămutare involuntară care vor corespunde celor mai bune practici internaționale, politicilor organizațiilor internaționale de finanțare și legislației naționale. Persoanele afectate involuntar vor primi asistența și sprijin adecvat.

Flash Compact – știri pe scurt

Consiliul de observatori al Fondului Provocările Mileniului Moldova a aprobat în cadrul ședinței din 7 decembrie curent un acord între Fondul Provocările Mileniului Moldova și Administrația de Stat a Drumurilor privind implementarea proiectului de reabilitare a drumurilor în cadrul Programului Compact.

Acordul aprobat stabilește responsabilitățile FPM Moldova și ale Administrației de Stat a Drumurilor în procesul de reabilitare a porțiunii de drum de 93 de kilometri, precum și de elaborare a proiectului pentru reabilitarea segmentului de drum Arionești - Otaci.

În cadrul aceleiași ședințe, membrii Consiliului de observatori, care reprezintă Guvernul, societatea civilă și mediul de afaceri, au aprobat amendamente la Planul de procurări pentru perioada octombrie 2010-martie 2011, care vor contribui la accelerarea implementării Programului Compact.

Este în derulare concursul de selectare a managerului pentru implementarea proiectelor ce țin de implementarea reformei sectorului de irigare și reabilitarea sistemelor de irigare în cadrul Programului Compact.

Compania selectată va coordona implementarea activităților de creare a asociațiilor utilizatorilor de apă, definitivare a cadrului legislativ necesar, executare a lucrărilor de proiectare și reabilitare a sistemelor de irigare, alte activități planificate.

Totodată, compania respectivă va asigura integrarea eforturilor de reformare a sectorului de irigare și cele de reabilitare a sistemelor de irigare într-un cadru comun, astfel încât să fie atinse obiectivele Programului Compact privind creșterea veniturilor în sectorul agricol prin tranziția la o agricultură performantă.

Companiile interesate vor prezenta ofertele pînă pe 10 ianuarie 2011, urmînd ca, cîștigătorul să demareze activitățile în luna aprilie a anului viitor.

Implementarea Programului Compact al Corporației Provocările Mileniului (CPM) va fi monitorizată și evaluată conform unui plan complex prevăzut pentru perioada 2010-2015.

Planul de Monitorizare și Evaluare (Planul M&E) al Programului Compact constituie instrumentul de bază în supravegherea implementării activităților pentru atingerea obiectivelor Programului privind creșterea veniturilor populației din Republica Moldova prin dezvoltarea infrastructurii drumurilor și tranziția spre o agricultură de performanță.

Conform Planului, în scopul monitorizării Programului Compact au fost stabiliți indicatori pentru fiecare activitate a Programului. Indicatorii de monitorizare au fost identificați urmare a unor studii și analize economice riguroase, bazate pe calcularea eficienței proiectelor de investiții care vor fi efectuate.

Posibilitățile de a oferi femeilor șanse egale cu ale bărbaților de a beneficia de rezultatele Programului Compact au fost discutate pe parcursul zilelor de 16-17 decembrie curent de antreprenori reprezentanți ai societății civile și autorităților publice locale din raioanele Criuleni și Soroca, în cadrul unor consultări publice organizate de Fondul Provocările Mileniului Moldova. Atît femeile, cît și bărbații proprietari de terenuri agricole au fost interesați de proiectele Programului privind tranziția la agricultura performantă și reabilitarea porțiunii de drum Sărăteni-Soroca. Programul Compact are ca scop să asigure beneficii tuturor cetățenilor, bărbați și femei, vîrstnici și tineri, cu venituri mici și medii. Propunerile expuse de participanți în cadrul consultărilor publice vor fi luate în considerare la elaborarea unui plan privind asigurarea participării femeilor și bărbaților în activităților Programului.

Președintele Corporației Provocările Mileniului a dat undă verde activităților Compact

În perioada 17-19 octombrie Președintele Corporației Provocările Mileniului (CPM) Daniel Yohannes s-a aflat într-o vizită de lucru în Republica Moldova și a participat la inaugurarea activităților Programului Compact. A fost un eveniment deosebit pentru țara noastră, când un oficial atât de înalt al unei instituții, care reprezintă Guvernul Statelor Unite ale Americii, a vizitat Moldova. Având o semnificație dublă, această vizită confirmă, în primul rând, credibilitatea cu care Guvernul S.U.A. tratează Republica Moldova și eforturile de democratizare pe care le întreprinde. În al doilea rând, a fost dată undă verde demarării Programului Compact, datorită realizărilor atinse în procesul de pregătire a lansării acestui Program.

Președintele CPM a apreciat rezultatele obținute de Moldova în lansarea Programului Compact.

Pe parcursul doar a nouă luni s-a reușit pregătirea platformei de lansare a activităților incluse în program. Astfel, a fost creată instituția responsabilă de implementarea programului COMPACT; a fost constituit Consiliul de Observatori al Fondului Provocărilor Mileniului Moldova, format din reprezentanți ai guvernului, societății civile și mediului de afaceri; a fost modificat cadrul legal necesar implementării reformei în domeniul irigației și ratificat Acordul de către Parlamentul Republicii Moldova. Și nu în ultimul rând, a fost elaborat și aprobat Planul de monitorizare și evaluare a Programului Compact Moldova, care servește drept instrument de bază pentru planificarea și gestionarea proceselor de monitorizare, evaluare și raportare a progreselor obținute în atingerea obiectivelor propuse.

De asemenea, Daniel Yohannes a participat la ședința Consiliului de Observatori al Fondului Provocărilor Mileniului Moldova, în cadrul căreia au fost aprobate decizii care vor asigura eficiența valorificării asistenței acordate de Corporația Provocările Mileniului.

Membrii Consiliului de Observatori au aprobat decizii importante pentru implementarea cu succes a Programului Compact. Este vorba de Planul de monitorizare și evaluare a Fondului Provocările Mileniului Moldova pentru următorii cinci ani, precum și desemnarea companiei, care va asista Moldova în reformarea sectorului de irigare. Totodată, președintele Corporației Provocările Mileniului a ținut să accentueze rolul pe care îl are

Consiliul în implementarea transparentă și eficientă a Programului Compact.

De asemenea, Daniel Yohannes a avut posibilitate să discute cu producătorii agricoli moldoveni din satul Slobozia-Dușca, raionul Criuleni, care vor beneficia de reabilitarea sistemelor de irigare din mijloacele Programului Compact. Agriculturii au mulțumit Președintelui CPM pentru oportunitățile ce vor fi oferite în cadrul acestui program, deoarece sistemul de irigare din localitatea Slobozia-Dușca a fost construit în anul 1958, dar o perioadă îndelungată nu a fost supus unor reparații sau modernizări. Avînd în vedere tradițiile locale de cultivare a fructelor și legumelor, prin intermediul programului va fi reabilitat sistemul de irigare, în special vor fi schimbate circa 200 de hidrosisteme și 70 de supape. De asemenea, sistemul va deveni unul automatizat, iar consumul de energie electrică va fi redus substanțial. Daniel Yohannes a fost informat că după reabilitarea acestui sistem peste 770 de hectare de terenuri agricole din Slobozia-Dușca și orașul Criuleni vor putea fi irigate, ceea ce va determina creșterea producției agricole și calitatea acesteia. La prima etapă, numărul total al utilizatorilor de apă va fi de circa 1400, dintre care 800 din localitatea Slobozia-Dușca.

Republica Moldova este una din cele 20 de țări care beneficiază de Programe Compact din

partea Corporației Provocările Mileniului. „Urmare a implementării Programului, vor crește semnificativ veniturile în Republica Moldova în următorii cinci ani”, a precizat Președintele Corporației Provocările Mileniului. Daniel Yohannes a menționat că Republica Moldova are o semnificație deosebită pentru Dumnezeu, deoarece este prima țară cu care a semnat un Acord Compact în calitatea sa de Președinte al Corporației Provocările Mileniului.

Eficiența implementării acestui Program ține de perseverența și responsabilitatea cu care Moldova va munci în realizarea obiectivelor stabilite în Compact. Președintele Corporației Provocările Mileniului a fost, însă, asigurat atât de Președintele interimar al Republicii Moldova Mihai Ghimpu, cât și de Prim-ministrul Vlad Filat, cu care a avut întreveneri, că angajamentele asumate de Republica Moldova în cadrul programului Compact vor fi onorate, iar țara noastră va deveni un model de cooperare cu Corporația Provocările Mileniului.

Echipa Fondului Provocările Mileniului Moldova

Valentina Badrajan	Director executiv al Fondului Provocările Mileniului Moldova
Igor Perjan	Vicedirector executiv
Valentin Bozu	Consilier principal
Ghenadie Catlabuga	Consilier juridic
Sergiu Iuncu	Director Proiectul Tranziția la Agricultură Performantă
Anatol Usatii	Director Proiectul Reabilitarea Drumurilor
Sergiu Budeșteanu	Director evaluare socială și de mediu
Andrei Băț	Director monitorizare și evaluare
Ion Josan	Director achiziții
Elena Bodiu	Director administrativ și financiar
Victor Găină	Director Activitatea de reabilitare a sistemelor centralizate de irigare
Sergiu Luchița	Specialist Activitatea acces la finanțare în agricultură
Eugenia Ganea	Specialist aspecte sociale și gen
Grigore Stratulat	Specialist aspecte de strămutare
Inga Burlacu	Specialist relații publice și media
Andrei Pavlov	Manager sisteme informaționale
Ion Bors	Consultant juridic
Irina Telescu	Asistent finanțe și buget
Cornelia Ursu	Interpretă/traducătoare
Domnita Saharneanu	Asistent administrativ

**Fondul Provocările
Mileniului Moldova**

str. N. Iorga, 21,
MD-2012;
mun. Chișinău,
Republica Moldova;
tel.: +373 22 25 01 58;
85 22 99;
fax: +373 22 25 03 80;
e-mail:
office@mca.gov.md;
www.mca.gov.md

*Acest buletin este elaborat de Fondul Provocările Mileniului Moldova.
Opiniile expuse în acest buletin nu exprimă poziția Corporației Provocările
Mileniului sau a Guvernului Statelor Unite ale Americii.*